המרכז למורשת המודיעין (מ.ל.מ)
מרכז המידע למודיעין וטרור

מרץ 2004

פעולות התאבדות באמצעות נשים:

מאז ספטמבר 2000 ביצעו נשים פלסטיניות **7 פיגועי התאבדות בהם נהרגו 37 ישראלים ונפצעו למעלה מ- 280.**

מניתוח דמותן של הנשים המתאבדות עולה כי מרביתן מוקמו **בשולי החברה הפלסטינית** מאחר ומסיבה כלשהי חרגו מקוד ההתנהגות המקובל ביחס לנשים בחברה הפלסטינית השמרנית.

אפיון כללי

1. ב- 14 בינואר 2004 פוצצה עצמה רים צאלח אלריאשי, מחבלת מתאבדת מה-"חמא"ס" בטרמינל מעבר הפועלים באזור התעשייה ב"ארז". בפיגוע נהרגו 3 חיילים ואזרח וכמו כן נפצעו 10 נוספים.

רים צאלח אלריאשי

2. רים אלריאשי היא המחבלת המתאבדת השביעית, אשר מבצעת פיגוע התאבדות מאז תחילת העימות האלים בספטמבר 2000. כמו כן במהלך העימות נעצרו בידי כוחות הביטחון הישראלים 24 נשים, אשר התכוונו לבצע פיגוע התאבדות. בפיגועי ההתאבדות באמצעות נשים נהרגו 37 אנשים ונפצעו למעלה מ- 280.

3. פיגועי ההתאבדות הקודמים באמצעות נשים בוצעו ע"י "פת"ח"/"תנזים" (4 פיגועים) וע"י "הג'האד האסלאמי בפלסטין" (2 פיגועים). הפיגוע במתחם ארז היה המקרה הראשון בו ה-"חמא"ס" ביצע פעולת התאבדות באמצעות אישה.

4. בפיגועי ההתאבדות באמצעות נשים מנצלים ארגוני המחבלים את חזותן התמימה מתוך הנחה כי אישה שתיראה רכה, עדינה ולא מאיימת תעורר פחות חשד מאשר גבר, הן בדרכה לתחומי "הקו הירוק" והן במהלך שהותה בתחומי "הקו הירוק".

אפיון שבעת פיגועי ההתאבדות שבוצעו ע"י נשים.

5. להלן אפיון שבעת פיגועי ההתאבדות אשר בוצעו על ידי נשים ותיאור המניעים והרקע לפיגוע :-

א. 14 ינואר 2004 - רים צאלח אלריאשי, מחבלת מתאבדת מטעם ה-"חמא"ס", ביצעה פיגוע בטרמינל מעבר הפועלים באזור התעשייה ב"ארז". בפיגוע נהרגו 3 חיילים ואזרח וכמו כן נפצעו 10 נוספים. החריגה מקוד ההתנהגות: רים אלריאשי היתה מסוכסכת עם בעלה ומשפחתה ובמקביל עמדה בקשר אישי ואינטימי עם פעיל "חמא"ס".

ב. 4 אוקטובר 2003 - הנאדי ג'רדאת, מחבלת מתאבדת מטעם "הג'האד האסלאמי בפלסטין" בג'נין, פוצצה עצמה במסעדת "מקסים" בחיפה. בפיגוע נהרגו 21 אזרחים ונפצעו 48.
החריגה מקוד ההתנהגות: הנאדי ג'רדאת היתה עורכת דין, רווקה בת 29, אשר ניהלה עם ארוסה מערכת יחסים אינטימית רומנטית, שקיומה בטרם הנישואים הינו חריג בחברה הפלסטינית. ארוסה היה פעיל "ג'האד האסלאמי בפלסטין", שנהרג בהיתקלות עם כוח צה"ל.

ג. 19 מאי 2003 - הבא עאזם דראע'מה, מחבלת מתאבדת מטעם ארגון "הג'האד האסלאמי בפלסטין" פוצצה עצמה ב"קניון העמקים" בעפולה. בפיגוע נהרגו 3 אזרחים ונפצעו 50 נוספים. מניע הפיגוע: הבא דראע'מה היתה סטודנטית מטובאס רווקה, דתייה אשר התאבדה ככל הנראה על רקע נקמה על מות אחיה שהיה עצור בעבר בישראל.

ד. 12 אפריל 2002 - ענדליב סלימאן, פעילת "פת"ח"/"תנט'ים" בת 21 מבית לחם, פוצצה עצמה בשוק מחנה יהודה בירושלים. בפיגוע נהרגו 6 אזרחים ומעל 60 נפצעו. החריגה מקוד ההתנהגות: ענדליב סלימאן התאבדה, ככל הנראה, על רקע חשד לקיום יחסי מין מחוץ לנישואים עם פעיל "פת"ח". לפי אחת הגרסאות היא אף הרתה לו.

ה. 29 מרס 2002 - איאת אלאחרס, צעירה בת 18 ממחנה הפליטים דהיישה שליד בית לחם, ביצעה פיגוע התאבדות בסופרמרקט מטעם ארגון ה-"פת"ח/"תנט'ים" בשכונת קריית יובל בירושלים. בפיגוע נהרגו 2 אזרחים ישראלים ונפצעו 22.
החריגה מקוד ההתנהגות: אלאחרס היתה רווקה בת 18 ותלמידת תיכון מצטיינת, גויסה ע"י ארוסה שהיה פעיל "פת"ח"/"תנט'ים". היא קיימה, ככל הנראה, יחסי מין טרם הנישואים עם ארוסה וככל הנראה אף הרתה לו.

ו. 27 פברואר 2002 - המחבלת דארין אבו עישה, מבית וזן בשומרון, ביצעה פיגוע התאבדות מטעם ארגון ה-"פת"ח"/"תנט'ים" סמוך למחסום מכבים. בפיגוע נפצעו שני שוטרים ישראלים. הרקע והמניעים לפעולה: גרושה בת 22, נודעה כאישה מוסלמית אדוקה. בחודשים שלאחר גירושיה נהרגו בעלה לשעבר ואחיה בהיתקלויות עם צה"ל. לפי מקורות פלסטינים, פנתה מספר פעמים לפעילי "חמא"ס" וביקשה להתאבד, אך נדחתה. לבסוף נשלחה ע"י פעילי "פת"ח".

ז. 27 ינואר 2002 - המחבלת ופאא' אדריס, תושבת ראמאללה, ביצעה בירושלים את פיגוע התאבדות הראשון מטעם ארגון ה-"פת"ח" / "תנט'ים" (בסיוע "המודיעין הכללי" הפלסטיני). בפיגוע נהרג אזרח ישראלי ונפצעו 90. החריגה מקוד ההתנהגות: ופאא' אדריס היתה פליטה מהמעמד הנמוך, יתומה מאב, התגרשה לאחר תשע שנות נישואים ללא ילדים. כל אלה הפכו אותה לאישה "לא נורמטיבית" בחברה הפלסטינית: גרושה עקרה ששבה לבית הוריה והופכת לנטל כלכלי על המשפחה.

הפיכתה של ופאא' אדריס למיתוס: שער הספר "ופאא' אדריס וסיפורים פלסטינים אחרים" מאת מחמד סלמאוי שיצא לאור במצרים (2002). הספר מהלל את דמותו של ופאא' ומביע אהדה לפעולות ההתאבדות.

הסתייעות בנשים לביצוע פיגועים קשים

6. ארגוני הטרור הסתייעו גם בנשים לביצוע פיגועים קשים, לאו דווקא פיגועי התאבדות:-

א. חטיפתו ורציחתו של הנער אופיר רחום ז"ל בתאריך 17 ינואר 2001 בוצע במעורבותה של אמנה מונה, עיתונאית פעילת "פת"ח" מראמאללה.

ב. פיגוע ההתאבדות במסעדת "סבארו" בלב ירושלים בוצע ב- 9 באוגוסט 2001 בסיוע אישה. המחבל המתאבד, פעיל "חמא"ס", הובל למקום על ידי אלחלאם תמימי, עיתונאית ממוצא ירדני התגוררת בראמאללה, אשר עסקה גם באיסוף המודיעין לקראת הפיגוע. אלחלאם תמימי היתה גם אחראית להנחתו של מטען חבלה אשר הוסווה בפחית בירה בסופרמרקט בירושלים ב- 30 ביולי 2001.

ג. ב- 3 באוגוסט 2001 ביצע ה-"חמא"ס" ניסיון הנחת מטען חבלה בתחנה המרכזית בתל-אביב בידי אימאן עשה משכם.

ד. ב- 31 באוגוסט 2001 התפוצץ מטען חבלה אותו נשאה עביר חמדאן, תושבת שכם, במהלך נסיעה מטול-כרם לשכם, ככל הנראה כתוצאה מ"תאונת עבודה" במסגרת הכנות לקראת פיגוע במסעדה בחדרה. עביר חמדאן, שהיתה קשורה לפת"ח, נהרגה כתוצאה מההתפוצצות. היא סבלה מדימוי שלילי בשל קשרים הרומנטיים שקיימה עם מספר גברים.

אפיון המחבלות המתאבדות: נשים משולי החברה הפלסטינית

7. מבחינת דיוקנן והרקע החברתי של הנשים המתאבדות עולה איפא כי מרביתן מוקמו בשולי החברה הפלסטינית, מאחר ומסיבה כלשהי הן חרגו מ"קוד ההתנהגות" המקובל ביחס לנשים בחברה שמרנית זאת. מניע נוסף שפעל אצל כמה מהנשים היה נקמה על מות קרובים במהלך העימות האלים עם ישראל.

8. יש לזכור כי בחברה הפלסטינית, אישה המקיימת מערכת יחסים אינטימית עם גבר, בין אם מחוץ לנישואיה ובין אם לפני שנישאה, נחשבת לאישה מופקרת, המוציאה שם רע לעצמה ולמשפחתה. לא פעם הוביל מצב זה למעשי רצח על רקע "חילול כבוד המשפחה". מצוקתן של נשים אלו מנוצלת לא אחת באופן ציני ע"י ארגוני הטרור כאמצעי לרתימתן לפיגועי התאבדות או לסיוע לפעולות טרור כדרך לטהר עצמן ו"להגן על כבוד משפחתן".